

Opettajien kulttuurikisa 2016

Novellikilpailu teemalla ”Kasvu”

I palkinnon saaja Miska Vainonen

Kylvös

Timjami oli päässyt nuukahtamaan. Se hämmästytti minua. Timjami oli yksi helppohoitoisemmista yrteistämme. Suihkuttelimme istutukset säännöllisesti sumutinpullolla, lannoitusta unohtamatta. Olisiko taimimulta kuitenkin ollut kylvömultaa parempi vaihtoehto? Ystäväni Ritva vannoi esikasvatuspellettien nimeen. Me, minä ja poikani, uskoimme rakkauden nimeen. Aamiainen odotti valmiina keittiön pöydällä. Siihen kuului ruisleipää, margariinia, tuoremehua, maustamatonta jogurttia, myslää, croisantteja, mustikkakeittoa, kinkkuleikkelettä, juustosiivuja, vihanneksia sekä hedelmäsalaattia. Hedelmäsalaattiin olin poikkeuksellisesti lisännyt mansikoita pakastimesta. Ne olivat jo värjänneet salaattia hiukan sulaessaan. Tuoreet mansikat olisivat olleet ehdottomasti parempi vaihtoehto, olisivat pitäneet muotonsa ja suutuntumansa paremmin. Hyvä hedelmäsalaatti oli sellainen hieman rapsakka. Omenat ja ananas olivat kiinteä elementti, banaani taas edusti pehmeyttä. Sitruhedelmät toisivat pirteyttä, mutta sesongista riippuen ne olivat tai eivät olleet hyviä. En tietenkään käyttänyt sitruunoita. Sanomattakin lienee selvää, että ne olivat liian happamia, oli sesonki mikä tahansa. Vihanneksista olin tehnyt salaattimetsän. Se oli oma luova ideani. Tai oikeastaan mukailtu Ritvan Pinterest-ideasta, mutta alla oleva koristelautanen oli oma keksintöni. Se loi jännittävän taikametsätunnelman. Salaatit aseteltiin keskelle puumaiseksi ryppääksi ja ympärille aseteltavat värikkäät paprikat, tomaatit ja kurkut muodostivat mättään.

Selailin lehtiä, EU:ta ja pakolaisia. En oikein jaksanut keskittyä. Oli nälkä, mutta en halunnut vielä aloitella aamiaista. Mukavampaa olisi syödä yhdessä. Ja sitä paitsi saattoihan poika olla erityisen nälkäinen. Kasvavalle nuorelle piti säästellä, söisin sitten

mitä jäisi. Poika hymyili jääkaapin ovesta yhdeksässä eri magneetissa. Kolmannen luokan kuva puuttui, kun olin ollut kurkunpää tulehduksessa valokuvien tilaamisen aikaan. Olin syytellyt siitä lukuisia kertoja itseäni. Sarja ei ollut täydellinen. Meillä oli valtavan läheinen suhde pojan kanssa. Olimme aina olleet tiimi. Isänsä kuvioista häipyminen oli tietysti vaikeaa aikaa, mutta keskustelemalla siitäkin oli selvitty. Herkällä korvalla olin kuunnellut ja ollut lähetyvillä, kun poikaa oli joku mietityttänyt. Olin tutustunut lapsen kasvatukseen liittyvään kirjallisuuteen. Jos arvioisin omaa onnistumistani, niin voisin sanoa, että mukiinmenevästi oli mennyt. Yhteiset kiinnostuksen kohteet olivat tärkeitä. Olimme jonkin aikaa sitten perustaneet yrittäjäseuran. Aloitimme siementen kylvämisen jo maaliskuussa. Veimme kylvölaatikon aluksi kylpyhuoneeseen. Itämisen jälkeen asettelimme laatikon olohuoneen ikkunan viereen valoon. Ostimme vihkon, johon raportoimme kasvun etenemistä. Sirkkalehtien kehittyminen oli suuri hetki. Taimien siirto ruukkuihin sujui ongelmitta, vaikka juurien taittuminen oli suuri riski. Sellaista hellyyttä hän se vaati. Se oli toki meillä luontevasti perheessä läsnä muutenkin. Poika suunnitteli salaajituksen ruukun pohjille vanhoista ruukun paloista ja kivistä. Kehitti luovuutta sellainen suunnittelu. Vihkossa oli monta sivua merkintöjä yrteihimme liittyen. Poikakin sinne vielä varmasti kirjoittelisi, kunhan ehtisi omilta menoiltaan.

Peitto kohahti pojan huoneessa. Napsautin kahvinkeitin päälle. Poika tykkäsi herätä kahvin tuoksuun. Kahvi oli sellaista voimakkaampaa, tummempaa paahtoa. Olin kerran vahingossa ostanut, vaikka tavallista Juhla Mokkaa olin hyllystä etsiskellyt. Olin sitten pahoitellen pojalle tarjoillut seuraavana aamuna, mutta poika olikin ollut tyytyväinen, pyytänyt toisenkin kupillisen. Olin napannut kuvan kahvipaketista ja päivittänyt Facebookiin: ”Kahvin tuoksuisessa keittiössä ihan parasta seuraa heti aamusta.” Aika monta tykkäystä sain. Poika ei ollut kommentoinut eikä tykännyt. Tiesinhän minä, että tykkäsi. Valitsin Muumi-mukit kaapin kokoelmasta. Katoin Haisulin ja Niiskuneidin vierekkäin. Pohdin, josko lurauttaisi ihan kermaa kuppeihin? Tuntui mukavan kotoisalta. Turvalliselta ja pieneltä meidän maailmalta. Kasvuympäristö oli pojalla ollut aina turvallinen, ehdottomasti. Pidin rutiineista kiinni ja asettelin rajoja. Ei mitään curling-vanhemmuutta, ei. Poika oli saanut kiipeillä ja juoksennella. Kerran putosi keinustakin ja sai aivotärähdyksen. Juttelimme paljon asioista, päivän politiikasta

opiskeluun. Kaveriasiat olivat tietysti tuon ikäiselle jo tärkeitä. Koitin pysyä kärryillä nuorten kiinnostuksen kohteista. Olin pelannut rallikonsolipeliä. Tiesin muutaman JVG:n kappaleen. Murrosikäasioihin suhtauduin luontevasti. Olin lukenut kirjallisuutta aiheesta. Luonnon lakihan se oli, että lapset kasvoivat ja kehittyivät. Tietysti esimerkiksi möreämpää ääntä aluksi hieman vierasti, mutta sama pieni poika siellä isokokoisemmankin kuoren alla oli. Tyttöystäväkin tulisi sitten joskus kuvioihin.

Olin kaatamassa kahvia Niiskuneiti-kuppiin, kun huomasin sen pohjalla kuivuneita likatahroja. Ärsytti. Kallis astianpesukone, eikä pessyt kunnolla. Vai olinko laiminlyönyt puhdistuksen? Yleensä merkitsin seuraavan puhdistusajankohdan perhekalenteriimme seinälle... Ei, ei merkintää. Vai olinko tehnyt likaisten astioiden täyttämässä jonkun virheen? Väljempi täyttäminen saattaisi vaikuttaa pesutulokseen. En ehtinyt kehitellä uutta täyttösysteemiä, koska pojan huoneen ovi lennähti auki. Uniset silmät vilkaisivat minuun. Kuulin jotain huokausta muistuttavaa, tai ehkä huoneen niinkuin huomenta kuitenkin, ennen kuin vessan ovi sulkeutui. Pojan huoneen luolamainen tuoksu koitti paeta puolen vuorokauden vankeudesta. Erityinen, yhteinen aamu jälleen. Päätin tehdä päivästä hienon meille molemmille. Ensin ratkaisisimme yrttiasian. Ehkä yrttien paikkaa pitäisi vaihtaa. Vai voisiko nuukahtamisen syy olla liian vähäinen latvomisen? Poika tuli päätään raapien keittiöön ja rojahti tuolille. Toivotin pirteästi huomenet ja kehotin syömään runsaan aamiaisen. Kerroin luvassa olevan mukavaa yhteistä tekemistä. Selvitin yrttien tilanteen ja esitin omat vaihtoehtoiset teoriansi timjamien ongelmien syistä ja ratkaisuvaihtoehdoista. Ehdotin lounaaksi basilikapestobroileria, koska basilika jo suorastaan rehotti käyttövalmiina. Pyysin poikaa tuomaan tummat likapyykit pikaisesti kodinhoituhuoneeseen, että saisin koneen pyörimään. Suosittelin huoneen tuulettamista ja päiväpeiton ravistelemista. Poika tuijotti kahvikuppiinsa ilmeettömänä. Kun katse nousi minuun, siinä leimahti jotain uutta.

-Mä lähen ulos. Moikka.

Ulko-ovi kolahti kiinni. Hiljaisuus pysäytti minut keskelle keittiötä. Croisantin muruja oli pudonnut tarjottimelta pöydälle. Ne muodostivat juovan, polun oikeastaan, paahtoleipäkoriin. Paahtoleipä voisi piipahtaa halutessaan croisanttien luona tai

päinvastoin. Loikin sormella murulta toiselle. Osa muruista tarttui sormenpäähäni ja teki polusta kulkukelvottoman. Nuolaisin sormiani. Kärpänen istahti kinkkuleikkeleen päälle. Se hieroi jalkojaan yhteen. Minua vaivasi, kun en muistanut, miksi kärpäset tekivät niin. Liittyikö se puhdistautumiseen?

Siivosin aamiaistarpeet pöydältä. Selasin Facebookin. Ritva ilmoitti siivoilevansa. Oli laittanut kuvan ikkunanpesijästään. Rätti ja sanomalehti ajoivat saman asian. Hoksasin, että hetki olisi mainio pojan huoneen järjestelyyn. Saisin rauhassa touhuta, kun poika oli itse ulkoilemassa. Yrtit voisi hoidella kuntoon sitten, kun poika palaisi. Hain imurin ja pölyrätin ja menin pojan huoneeseen. Rullaverho oli jumissa, mutta sain nytkytettyä sen ylös. Sänky oli myllätty, aluslakana paikoiltaan. Pöydän alla lojuu astioita ja tyhjiä limsapulloja. Sängyllä oli puoliksi syöty salmiakkipussi. Otin pussin ja siirsin samalla peittoa. Peiton alla oli kuva tytöstä. (Miksi pojalla oli sängyssään kuva tytöstä?) Otin kuvan toiseen käteeni ja tarkastelin sitä. Tyttö ei ollut tuttu. (Miksi pojalla oli sängyssään kuva vieraasta tytöstä?) Muistelin luokkakuvaa, josta olin pyytänyt poikaa kertomaan luokkatovereidensa nimet. Tyttö ei ollut luokkakuvassa, nyt olin siitä varma. Laitoin kuvan taskuun. Avasin pojan huoneen ikkunan. Ristivetotuuletus ei ollut mahdollista, mutta todennäköisesti ilma huoneessa raikastuisi riittävästi ilman sitäkin. Tuuletusikkunanhan voisi pitää koko päivän auki, koska energiahukkaa ei tulisi lämpimän ulkoilman vuoksi. Tai voisihan sitä avata toisen ikkunan toiselta puolelta asuntoa, jos ilma vaihtuisi hieman tehokkaammin pienessä vedossa. (Mistä poika oli saanut kuvan?)

Rapsin pojan petivaatteet ja petasin sänkyyn puhtaat lakanat. Laitoin pesukoneen pyörimään. Siivosin pojan huoneen lattialta roskat ja astiat. Imuroin ja pyyhin pölyt. (Kuinka kauan kuva oli ollut sängyssä?) Toimet sujuivat melko hitaasti. Hätkähdin vähän väliä ajatuksista, joista en saanut kiinni. Istahdin pojan sängylle. Annoin katseeni kiertää huoneessa. Olimme remontoineet sen yhdessä joitakin vuosia sitten. Väreiksi oli valittu vaalea turkoosi ja harmaa. Yhdelle seinälle tapettia, muille maalia. Olimme irrottaneet jalkapalloboordin ja veturinmuotoisen yölampun. Kalusteista olimme uusineet sängyn. Runkopatja oli helppo pedata ja sen alta imurointi sujui näppärästi.

Lelulaatikoita ei enää huoneen lattialla näkynyt. Mihin olimmekaan laittaneet lelut? Availin kaappeja. Yläkaapista ne löytyivät. Legoja. Lego-paloasema oli löytynyt eräänä jouluna paketista. Se oli saanut pojan kiljahtelemaan riemusta. Muovisia pikkuotuksia. Niitä oli ostettu R-kioskilta, koitettu saada harvinaisempia. Erikokoisia dinosaurusia. Oli ollut tärkeää selvittää, mitkä olivat lihan- ja mitkä kasvinsyöjiä. Lajittelin lelut kasoihin. Niiden värit ja muodot toivat muistoja, joissa pinottiin, järjesteltiin, kiljahdeltiin, juostiin ja kompasteltiin. Hain puhelimen ja näppäsin kuvan. Keksinkin hyvän Facebook-päivityksen. Löysin varastosta pahvilaatikoita, joihin pakkasin lelut teeman mukaan. Suljin ja nimikoin laatikot ja kannoin ne varaston ylähyllylle. Tein pellillisen pitsaa. Kysäisin viestillä, milloin poika tulisi kotiin. Laitoin perään vielä kolme hymynaamaakin. Sitten asetuin odottamaan illan mukavia keskusteluja pojan kanssa. Yrttien lisäksi voisimme sukeltaa lelumuistoihin. Korjasin asentoa nojatuolissa. (Oliko kuvan tytöllä omassa sängyssään kuva minun pojastani?) Huokaisin tyytyväisenä. (Oliko?)

Illansuussa ovi kävi. Nousin tuolista. Poika tuli vastaan ennen kuin ehdin eteiseen saakka. Likaiset lenkkarit olivat tehneet hiekkakanan lattiaan. Tartuin harjaan ja rikkalapioon ja nyökkäsin hiekan suuntaan. Poika ei hymyillyt. Kasvojani kohti ojentui puhelin.

-Mikä tää on?

Äänessä oli jotain vierasta. Liikkeet olivat kulmikkaita ja levottomia. Mielessäni välähti kuin ohimennen, että jokin muuttuisi sillä hetkellä. Tunsin kauhua, mutta työnsin tunteen syrjään. Se ei kuulunut tämän illan suunnitelmiin. Tiesin, että nauraisimme kohta yhdessä. (Kuvasta keskusteleminen pitäisi hoitaa myöhemmin.) Minun piti vain saada poika muistamaan yhteinen muistomme Facebook-päivitykseni takana. Se, jossa poika oli vaippa puolireidessä lötköttäen potkinut pulleilla jaloillaan pienelle muovimopolle vauhtia taloyhtiön pihataloissa ja kailottanut, että ryhtyisi isona kiltiksi tyrannosaurus rexiksi. Olimme nauraneet muistolle usein yhdessä ja pohtineet, milloin muodonmuutos dinosauruksen suuntaan tapahtuisi, tai millainen koulutus kyseiseen ammattiin tarvittaisiin. Kertasin muistomme pojalle. Poika päästi äännähdyksen, joka

tuntui lähtevän jostakin kaukaa, seinien ulkopuolelta. Harja putosi kädestäni, mutta en kyykistynyt nostamaan sitä. Odotin sanoja, jotka tulisivat.

-Mua ei vittu yhtään kiinnosta sun muistot! Mua ei kiinnosta pätkeäkään pitsailat sun kanssa tai sun siivoomiset! Mua ei vittu kiinnosta ees keskustella sun kanssa! Etkö sä saatana voi jättää mua rauhaan ja lopettaa ton mun ja sun yhteisistä prokkiksista lässyttämisen! Mulla on omat prokkikset ja sulla omat! Hanki elämä! Lopeta mun huoneessa jonain saatanan kodinhengettäreni liihottelu ja mun kamojen hiplailu! Etkä tunge mua niihin sun vitun Fabu-päivityksiis! Nii ja nää säällittävät yrttiskin sä voit ostaa ihan kaupasta!

Poika harppoi olohuoneeseen ja nosti yrttilaatikon suorille käsille. Ehdin ihmetellä pojan voimia, ennen kuin rysähti. Ehdin huomata, kuinka se kukoisti niin kuin yrtit olivat kukoistaneet vielä hetki sitten. Sen vihreät silmät rehottivat vihreämpinä kuin koskaan. Se näytti tuoreelta, voimakkaalta. Tajusin, että mitkään tuulet eivät sitä kaataisi. Se leviäisi uusille kasvualustoille. Se olisi kuin rikkaruoho, joka puski asvaltin reunoilta paikkoihin, joissa harvat menestyisivät. Se olisi sellainen, jota ei suunniteltaisi kukkapenkkiin ihasteltavaksi. Se ei muodostaisi harmonisia kokonaisuuksia. Sen kukat eivät saisi huokailemaan kauneudesta. Se yritettäisiin repiä pois muiden alta, mutta se ei häviäisi mihinkään, vaan puski juuristaan entistä vahvempana. Siirsin jalkojani pudistellakseni niiden päältä multaa. Raajat tuntuivat raskailta liikutella. Multa ja hiekka peittivät märkänä lattiaa. Harja oli jäänyt mullan alle. En tunnistanut päällimmäisenä lojuvaa yrttiä. Oliko se kirveli? Huomasin hengittäväni nopeammin, pojan hengityksen rytmissä. Sämtillisen nelikulmion muotoinen hämähäkki singahti ruukunpalojen alta. Seurasin katseellani, kuinka se jatkoi matkaa listan alle eteisen suuntaan. Tuli sade rankka hämähäkin vei, minä ajattelin ja muistin liikkeetkin.

-Mitä sä huidot äiti?

Pojan ääni oli tukahtunut. Se väänteli käsiään. Avasin ja suljin suuni. Laskin kädet roikkumaan kylkiä pitkin. En tiennyt, mitä olisin tehnyt niille. Laulu oli kadonnut päästäni. Tuoksui muheva multa, sellainen josta kaikki oli lähtöisin. Lattialla lojui

oreganoa, basilikaa, sitruunamelissaa, korianteria, minttua, timjamia, meiramia, rosmariinia, tilliä, persiljaa ja kirveliä raatoina, kuin joukkomurhan jäljiltä. Poika liikahti kömpelösti. Se hinkkasi niskaansa. Sama avuttomuuden ele kuin isällään. Tajusin kipeää tekevän kirkkaasti, että seisoi omilla jaloillamme sotkussa. Omilla jaloillamme kävelisimme siitä pois ja jatkaisimme iltaa, koko elämää, omilla jaloillamme. Omilla jaloillansa minun oma poikani, ei minun omani sittenkään, vaan poika joka edessäni seisoi, kävelisi jonakin päivänä kodistamme ulos, eikä se sen jälkeen enää olisi pojan koti vaan minun. Poika ei tarvitsisi minua selviytyäkseen. Ja lopulta minäkin oppisin selviytymään ilman sitä.

-En tarkoittanut. En tiennyt.

Niin minä sanoin. Yritin sanoa jotakin parempaa. Jotakin, joka kertoisi siitä möykystä, joka pyöri ajatuksissani edestakaisin. Möykystä, johon oli puristettu kaikki, jota olin pojan kautta ja kaikki, jota minun pitäisi uskaltaa olla ilman. Vääristä ja oikeista sanoista, jotka tulivat suusta miten sattui, vaikka sydämässä ne olivat järjestyksessä. Levitin käteni. Poika nosti katseensa sotkusta. Katse oli hämmästyneenä. Siinä oli sekaisin uhmakkuutta ja häpeää. Otin askeleen ja halasin varovasti. Pääni oli pojan kainalon korkeudella. Se hämmästytti minua joka kerta. Astuin kauemmas, jalkojen alla rapisi. Poika nosti harjan, annoin toiseen käteen rikkalapion. Nostelin ruukunpalasia ja kiviä sivuun. Mullan tuoksuun sekoittuivat yrttien orastavat aromit. Kun sotku oli siivottu, poika lähti viemään roskapussia. Otin kuvan taskustani ja sujautin sen takaisin pojan sänkyyn. Sen kuvan, jossa oli tyttö, jota en tuntenut.

Yrttilaatikon hain roskasäiliön vierestä seuraavana päivänä. Se oli ehjä. Näin seuraavana yönä unta, että kylvin timjamin uudelleen. Tein kylvöpurkkien pohjiin reikiä, jotta liika vesi pääsisi valumaan pois. Kylvös alkoi itää hyvin. Ostin lisävalon, kun olin siirtänyt sen ruukkuun ikkunalaudalle. Kerroin myyjälle, että pimeässä kasveista tulisi hentoja ja honteloita. Myyjä kehotti välttämään liian paahtavia etelänpuoleisia ikkunoita.